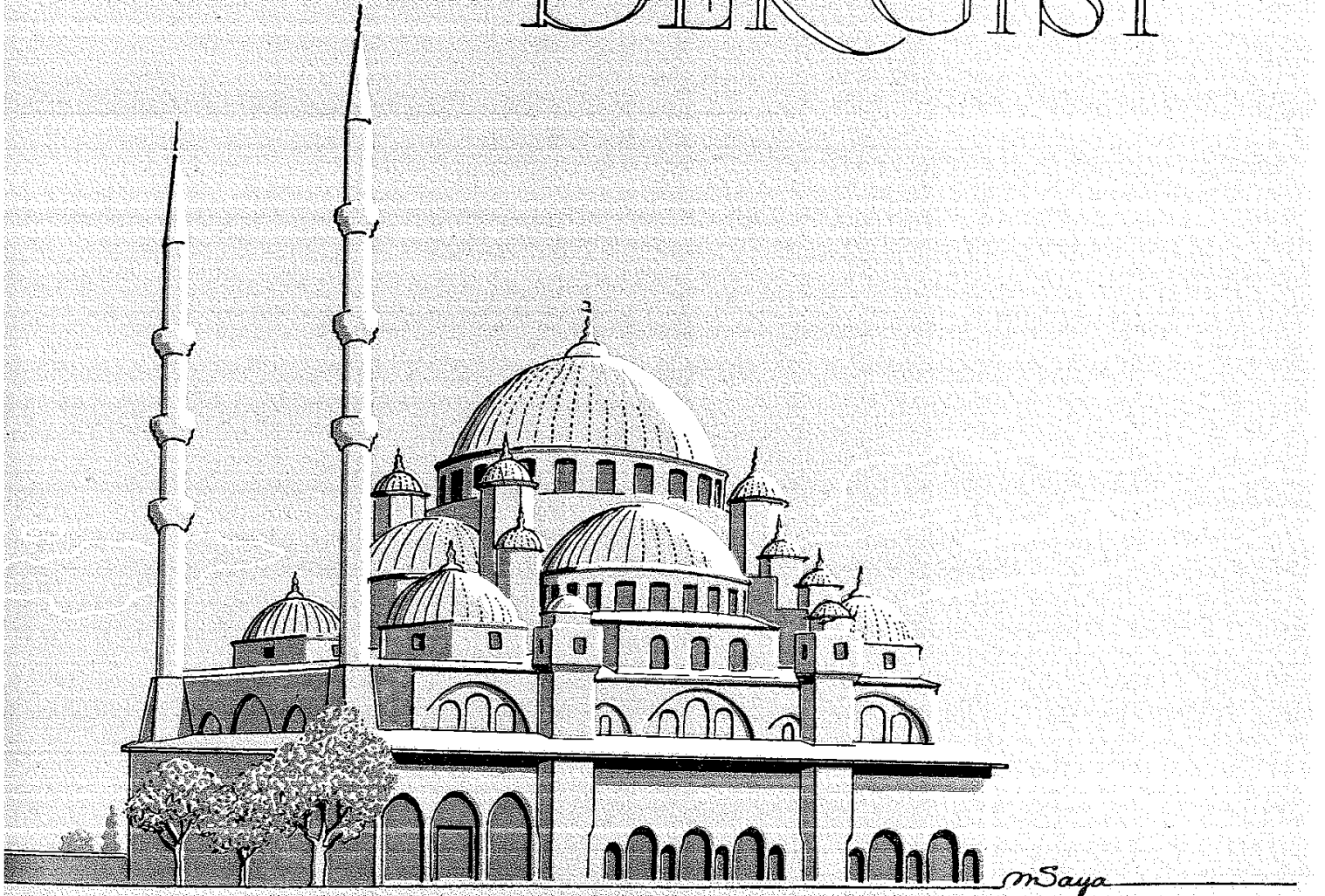

Diyanet

İŞLERİ
BAŞKANLIĞI

DERGİSİ

DİNİ - AHLAKİ - EDEBİ - MESLEKİ AYLIK DERGİ

5. Cilt

Ağustos 1966

8. Sayı

İSLAMİYETTE ŞÜKRÜN DEĞERİ

Şerif KANUN
Akhisar Müftüsü

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿١٤٦﴾ صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِيمُ
الَّتِي حَدَّثَتْ بِنِعْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى شُكْرًا وَتَرَكُوهَا كُفْرًا وَمَنْ لَا يَشْكُرُ
الْقَلِيلَ لَا يَشْكُرُ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ ﴿١٤٧﴾ صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ

Hepimiz iyi biliyoruz ki, Cenâb-ı Hak biz kullarına sayısız nîmetler ihsân etmiştir. Rabbimize olan vazîfelerimiz arasında bilhassa nîmetlerine şükr etmek çok mühimdir. Bu mühim vazîfeyi yerine getirdiğimiz müddetçe hem maddî ve hem de mânevî RĖFAHA kavuşmamız elbette mümkün olur. Aksi takdirde yâni: Allâh'ın nîmetlerine şükr etmediğimiz ve bu nîmetlere lâzım gelen ihtimâmı göstermediğimiz takdirde özlediğimiz refaha kavuşma bir hayâlden ibaret kalır. Nitekim

Kur'ân-ı Mübîn'in **لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ**

sûresinin (7.) âyetinde bu hususa işaret buyrulur.

“Ey kullarım, eğer siz benim verdiğim nîmetlere şükrederseniz, ben sizlere verdiğim nîmetleri artırırım. Eğer şükretmez ve nankörlük yaparsanız nîmetleri eksiltirim ve benim azâbım elbette çok acıdır.” buyruluyor.

Görüyorsunuz ki, nîmetlere şükredildiği takdirde nîmetlerin artırılacağını Cenâb-ı Hak Hazretleri bizzat Kitab-ı Mübîn'i vasıtasıyla haber veriyor. Bu açık haber karşısında bizlere düşen vazîfe, nîmetlere karşı olan şükr vazîfemizi lâıyık veçhile yapmak ve nîmetlere gereken ihtimâmı göstermektir. Esâsen bu vazîfe dinî olduğu kadar insanî bir ödevdir de. Bu meyanda diğerk bir âyet'i celîlede Cenâb-ı Hak,

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٤٨﴾

buyurmaktadır.

“Ey kullarım, siz beni anın ki, ben de sizi anayım. Bana şükredin ve sakın küfrân-ı nîmet etmeyin.”

Peygamber Efendimiz de bir hadîs-i şerîflerinde:

التَّحَدَّثُ بِنِعْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى شُكْرًا وَتَرْكُهَا كُفْرًا وَمَنْ لَا يَشْكُرِ الْقَلِيلَ
لَا يَشْكُرِ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَا يَشْكُرِ النَّاسَ لَا يَشْكُرِ اللَّهَ .

buyuruyorlar. "Allâh'n nîmetlerini anmak şükürdür, terki ise küfrân-ı nîmettir. Kim aza şükretmezse, çoğa da şükretmez ve kim insanlara teşekkür etmezse Al-lâh'a da şükretmez."

Bizler bugüne kadar nîmetlere şükretmeyi yanlış anlamışız. Bizim şükürümüz, su içtikten sonra (Şükür Yâ Rabbî), yemek yedikten sonra da (El-Hamdü li'llâh) demekten ibâret kalıyor. Yâni karnımızı doyurduktan ve susuzluğumuzu giderdikten sonra söylediğimiz (El-Hamdü li'llâh, şükür) demek, haddi zâtında Al-lâh'ın bizlere verdiği nîmetlere karşı tam mânasiyle yapılan bir şükür olamaz. Bu, sadece toplu bir şükürdür. Bununla Allâh'ın bizlere verdiği nîmetlere şükür vazîfemizi yapmış sayılmıyız. Allâh'ın bizlere verdiği nîmetlere tam mânasiyle şükür vazîfemizi yapmış sayılabilmemiz için şu dört mühim husûsa dikkat etmeliyiz:

- 1 - Elimizde mevcut nîmetler kimin tarafından verilmiştir?
- 2 - Ne için verilmiştir?
- 3 - Nereye kullanılır ve nereye sarfı gerekir?
- 4 - Bu nîmetler verilmeseydi ne olurdu?

İşte bu husûsların derin derin düşünüp sonunda gereken olumlu hareketi yaptığımız ân, nîmetlere tam mânasiyle şükretmiş oluruz. Şükürün, temeli de bu dört esasa dayanır. Bu dört esastan mâna ve rûhunu almayan şükür, hiç bir zaman tam mânasiyle şükür olamaz.

Yazımızın başında Allâh'ın nîmetlerinin sayılmıyacak kadar çok olduğunu söylemiştik. Nitekim yazımıza mesned olan âyet-i celîlede bu husûs sarahatla belirtiliyor.

وَآتَيْكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ
لَا تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ❁

"Ey insanlar! Sizlere ne lâzımsa ve ne istiyorsanız Rabbiniz vermiştir. Eğer siz Allâh'ın sizlere ihsân buyurduğu nîmetleri saymaya kalkışırsanız sayamazsınız ve bunu başaramazsınız. Zîrâ Allâh'ın nîmetleri sayılmıyacak kadar çoktur. Muhakkak ki insan, nîmetlerin şüküründen çok gâfil ve bunlara karşı çok nankördür."

Kâinattaki bütün varlıkları ve bütün zerrelere incelediğimiz zaman görürüz ki, her varlık, insanın faydasına yaratılmış birer nîmetten ibâbettir.

Cenâb-ı Hak, Bakare sûresinin bir âyetinde bu husûsu şöyle belirtiyor:

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا...

“O Allâh öyle bir Allâh'tır ki, arzda bulunan her şeyin kâffesini sizin için yarattı. Yani arzda bulunan her şey de sizin faydanıza yaratılmış birer nîmetten ibarettir.” Hadd-i zâtında bu böyledir. Her şeyde bizim için bir fayda vardır. En çok zararımıza olduğunu zâhiren gördüğümüz varlıklarda dahi...

Bu nîmetler meyânında bir de vücut nîmetimizi düşünelim: Ne muazzam bir nîmettir bu! Bu nîmet karşısında insanın hûşû duymaması ve şükretmemesi cidden elinden gelmiyor. Zîrâ insan, bugün birçok şeyi yapabiliyor. Hattâ FEZÂ fethine bile muvaffak oluyor. Amma görüyorsunuz ki ufak bir vücut yapamıyor ve yapamıyacak da... Ayrıca vücudda vazife gören göz, kulak, ağız, burun, el ve ayaklar gibi organlar, bunlar insan hayrına hizmet eden büyük nîmetlerdir. Bu organların birini veya birkaçını kaybetmiş insanların durumlarını gözümüzün önüne getirdiğimiz zaman, bu nîmetlere nasıl şükredilmesi icap ediyorsa öylece şükreder ve daha çok bu nîmetlerin kadr-ü kıymetini takdîr ederiz.

Meselâ : Göz nîmetinden mahrum birini düşünelim. Tabiatın binbir çeşit güzelliğini, renk renk muhteşem eserleri, âbideleri, şırıl şırıl akan suları, ane ve babasını, akraba, eş ve dostlarını, canı gibi sevdiği evlâtlarını ve bilhassa Kur'ân-ı Kerîm gibi kitâb-ı ilâhîyi ve nice nice şeyleri görmekten mahrum ve bunların hiçbirini hiçbir zaman göremiyor. En sâdik dostu, elinde bulunan bastonundan başka bir şey değil. Kulağından mahrum olan da kezâ böyle, hele dilinden mahrum olmak... Bunlar ne acı şeyler değil mi? İşte bu bedbahtların durumlarını teker teker incelediğimizde bu nîmetlerin şükrünü edâ etmeyi vicdânî bir borç, ilâhî bir vazîfe sayar, kadr-ü kıymetlerini de daha iyi takdîr ederiz. Bu nîmetlerin de şükrünü edâ etmek için yukarıda arzettiğimiz gibi kimin tarafından verildiğini, ne için verildiğini ve nerede kullanılması icap ettiğini çok iyi bilmemizle mümkün olur.

Meselâ : Göz bir nîmettir. Bunun kimin tarafından verildiğini, ne için verildiğini ve nerede kullanılması gerektiğini iyi bilmek gerekir. Gözünün Allâh tarafından verildiğini, Kâinatı ve Kâinatta da Allâh'ın ibret dolu eserlerini müşâhede etmek için verildiğini ve hayırlı şeylere bakmak, faydalı eserler okumak, gerek dînen ve gerekse kânunen yasak olan şeylere bakmamakta kullanılması icap ettiğini bildiğimiz ve buna göre hareket ettiğimiz an, bu nîmetlerin şükrünü tam mânâsiyle edâ etmiş oluruz.

Şükür hakkında bir menkıbe nakledeyim:

(Sırr-ı Sakatî Hz. İleri Cüneyd-î Bağdâdî'yi yedi yaşında iken Hacca götürür. Harem-i Şerif'te 400'den fazla ulemâ arasında ŞÜKRÜN ne olduğu hakkında mübâhase cereyan ediyormuş. Sırr-ı Sakatî'nin emriyle Cüney-i Bağdâdî

Hz. İeri: "Cenâb-ı Hak'kın sana ihsân etmiş olduğu nîmetle kendisine âsî olma-
yasın ve ilâhî nîmetlerini ma'siyete sermâye yapmayasın." İşte şükür budur diye
buyurmuşlardır.)

Hazret-i Dâvud Aleyhisselâm da bir münâcâatında: İlâhî, ben Sana nasıl
şükredeyim ki, o şükür de bana bir nîmettir. Ona dahi bir şükür gerek, o şükre
de bir şükür gerek, dedi. Cenâb-ı Hak da bunun üzerine Hz. Dâvud'a: "Şimdi
sen bana tamam şükreyledin" buyurdu. Haddi zâtında Cenâb-ı Hak'kın bizlere
ihsan buyurduğu nîmetleri ona isyanda kullanmamak ve nîmetleri günah olan ha-
reketlere sermaye yapmamak, nîmetlere karşı yapılan en büyük şükürdür. Bugün
millet olarak bir kısmımız maalesef bu davranıştan yoksun yaşamaktayız. Elimi-
ze geçirdiğimiz nîmetleri hayırlı yerler ve işlerde değil, Allâh'ın hoşuna gitmeyen,
dînimizin yasak kıldığı kötü ve şer yollarına harcamaktayız. Bakınız sizlere biz-
zat şâhidi olduğum bir olayı nakledeyim:

Bir gün bir lokantaya gitmiştim. Bir masaya oturdum. Tam karşı-
da da üç kişi yemek yiyorlardı. Kılık ve kıyafetleri de düzgündü. Bir ara ne gö-
reyim: Bunlardan ikisi bir parça ekmekle ağızlarını, dudaklarını sildiler ve ek-
meği masanın altına atıverdiler. Bu olayı görünce tüylerim ürperdi. Ve içimden
yükselen bir ses beni ikaza zorladı. Masamdan kalkıp yanlarına yaklaştım ve
eğilerek lisân-ı münâsiple, bu yaptıkları hareketin doğru olmadığını söyledim ve
nîmete bu şekilde davranmanın dînimize mugayir olduğunu belirttim. Bana ce-
vaplarında: Sizi ilgilendiren bir husus değildir. Sizden öğüt dinlemeye değil,
karnımızı doyurmaya geldik, dediler ve bir de alayvarî güldüler. Ben vazîfemi
yaptığım için müsterihtim. Ve yanlarından ayrıldım. Belki beni tanımıyorlardı.
Sanki tanısalar ne olacaktı. İlâhî duygu ve dînî terbiyeden yoksun insanlara hiç
îkaz tesir eder mi? İşte bizde nîmete saygı anlayışının bir açık örneği.

Gelin bir de Belediye çöp tenekelerini görelim. Parça parça atılan
ekmekler, artık yemekler, inanın ki insan bunları gördüğü zaman değil, anlatır-
ken bile vicdan azâbı duyuyor. Bir gazetede okuduğuma göre, İstanbul'da
bir ayda Belediye çöp kutularına atılan ekmekler, bir haftada 100 bin kişiye
yetecek miktarda imiş. Bu ne hazin manzaradır yâ Rabbî. Hem fakirlikten bah-
seder ve hem de nîmetleri böylesine ayaklar altına alırsın. Sonra da binlerce dö-
viz yatırarak hâriçten buğday ihrâcına çalışırsın. Ve hem de medenî milletler se-
viyesine ulaşamadığımızdan, millet olarak üzüntü duyarız. Fakat bu isrâfı ve
bu nîmetlere karşı saygısızca davranışı hiç mi hiç düşünmeyiz. Bizler bu dâva-
larımızı hallettiğimiz gün medenî milletler seviyesine ulaşmakta gecikmiyeceğiz
kanaatındayım. Cenâb-ı Hak bir âyet-i celîlede meâlen: "Ey kullarım, nîmetle-
rimden dilediğiniz kadar canınızın istediğini yiyin, için, fakat döküp saçmayın,
isrâf etmeyin. Nîmeti ayak altına almayın." buyuruyor.

Cenâb-ı Hak cümlemizi nîmetlere şükreden ve küfrân-ı nîmet etmeyen kul-
larından eylesin.